

Трета Международна олимпиада по теоретична, математическа и приложна лингвистика

Нидерландия, Лайден, 8—12 август 2005 г.

Задачи за индивидуалното съревнование

Правила за оформяне на решенията на задачите

1. Не преписвайте условията. Решавайте всяка задача на отделен лист (или листове), като на всеки лист пишете номера на решаваната задача, номера на работата си и фамилното си име. Само в този случай се гарантира точният контрол на достигнатите от Вас резултати.

2. Аргументирайте получените отговори. Отговор, даден без всякакво обяснение, макар и да е абсолютно верен, се оценява ниско.

Задача №1 (20 точки)

Дадени са изречения на езика цоцил¹ (на диалекта на Сан Лоренсо Синаконтан) и преводите им:

1. 'Oy 'ox 'ixim ta ana naх.	Ти днес имаше царевица в къщи.
2. Bu 'oy 'ox li Romin e 'ok'ob?	Къде ще е Доминго утре?
3. Ch'abal 'ox chenek' ta jp'in po'ot.	В моето гърне скоро няма да има боб.
4. Mi 'oy 'ox k'in ta Jobel 'ok'ob?	Ще има ли празник в Сан Кристобал утре?
5. 'Oy chan-vun ta batz'i k'op ta Jobel.	В Сан Кристобал има училище на езика цоцил.
6. Mi 'oy sbatz'i chi'il li Xun e?	Има ли Хуан истински приятел?
7. Muk' bu li Xunka e.	Хуана я няма никъде.
8. 'Oy 'ox jlekil na po'ot.	Аз скоро ще имам хубава къща.
9. Mi 'oy 'ox chan-vun ta Jobel junabi?	Имаше ли училище в Сан Кристобал миналата година?
10. Mi 'oy 'ixim ta p'in lavie?	Има ли царевица в гърнето днес?
11. Ch'abal schenek' lavie.	Днес той няма боб.
12. 'Oy 'ox lekil vob ta k'in lavie.	На празника днес ще има хубава музика.
13. K'usi 'oy 'ox ta achan-vun volje?	Какво имаше ти вчера в училище?
14. Bu 'oy 'ox k'op naх?	Къде имаше разговор днес?
15. Ch'abal 'ox schi'il li Romin e junabi.	Миналата година Доминго нямаше приятел.

Подзадача 1. Преведете на български:

16. Ch'abal alekil 'ixim.
17. Mi 'oy 'ox vob ta k'in?
18. K'usi 'oy 'ox ta Mexico lavie?
19. 'Oy 'ox k'op ta batz'i k'op ta jna volje.

Ако смятате, че някои изречения могат да се преведат по повече от един начин, отбележете това.

Подзадача 2. Преведете на езика цоцил:

20. Къде има празник днес?
21. В гърнето днес нямаше нищо.
22. Ти имаш истинска къща.
23. Ще бъде ли Хуана в Сан Кристобал утре?
24. Скоро той няма да има гърне.

¹

Езикът *цоцил* е от езиковото семейство мая. Говори се от над 100 000 души в Мексико.

Забележка. х е съгласен звук, сходен с българското ш; j е съгласен звук, сходен с българското х; p', t', tz', ch', k', ' са специфични съгласни звукове на езика цоцил.

Задача №2 (20 точки)

Дадени са думи и словосъчетания на езика ланго² и неподредените им преводи:
 dyè òt, dyè tyèn, gìn, gìn wìc, níg, níg wàŋ, òt cèm, wìc òt
 очна ябълка, зърно, покрив, дреха, под (*същ. име*), ресторант, ходило, шапка

Подзадача 1. Определете верните преводи.

Подзадача 2. Преведете на български: cèm, dyè.

Подзадача 3. Преведете на езика ланго: прозорец.

Забележка. ɲ, ŋ са специфични съгласни, а ə, ɛ — специфични гласни звукове на езика ланго. Знаците «´» и «`» означават така наречените тонове (по-високо или по-ниско равнище на гласа при произнасянето на сричката).

Задача №3 (20 точки)

Дадени са мансийски³ числителни (в латинска транскрипция):

8	ńollow
15	atxujplow
49	atlow nopəl ontəllow
50	atlow
99	ontəlsāt ontəllow
555	xōtsātn xōtlow nopəl at
900	ontəllowsāt
918	ontəllowsāt ńollowxujplow

Подзадача 1. Определете значенията на мансийските числителни:

atsātn at
 ńolsāt nopəl xōt
 ontəllowsātn ontəllowxujplow

Подзадача 2. Назовете на мансийски числата: 58, 80, 716.

Забележка. ń е съгласен, а ə — гласен звук. Чертата над гласна буква означава дължина.

² Езикът *ланго* е от нилотската група на нило-сахарското езиково семейство. Говори се от над 900 000 души в Уганда.

³ *Мансийският* език е от обскоугорската група на уралското езиково семейство. Говори се от около 3000 души в Западен Сибир (в Ханти-Мансийския автономен окръг и Свердловска област в Русия).

Задача №4 (20 точки)*Посвещава се на Ксения Гилярова*

Дадени са словосъчетания на езика йоруба⁴ (във фонетична транскрипция) и буквалните им преводи на български:

1. [aʒɔ ɔkɔ] кучето на мъжа
2. [ìlɛ́ elu] градът на чужденеца
3. [igi ìyá] дървото на майката
4. [ɔka àʒɛ́] мъжът на вещицата
5. [ìfó owó] обичта на парите (= *сребролюбие*)
6. [èbó orí] близостта на главата (= *до главата*)
7. [ìyá alé] майката на къщата (= *стопанката, първата жена*)
8. [àʒɛ́ èlú] вещицата на града (= *градската вещица*)
9. [àké egi] брадвата на дървото (= *дървена брадва*)
10. [owó olé] парите на къщата (= *наем за къщата*)
11. [ìlú ùfɛ́] градът на обичта
12. [orá aʒá] главата на кучето
13. [igo ɔkɔ] дървото на мъжа

Подзадача 1. Преведете на български:

14. [owá àké]
15. [èbá àlú]
16. [ɔkɔ òyá]
17. [aʒɛ́ elu]

Подзадача 2. Преведете на езика йоруба:

18. главата на дървото (= *върхът на дървото*)
19. градът на вещицата
20. къщата на обичта (= *митично място на сътворението на първите хора*)
21. брадвата на мъжа

Забележка. ʒ и y са съгласни звукове на езика йоруба; ɛ и ɔ са специфични гласни (сходни съответно с е и о). Знаците «´» и «`» означават така наречените тонове (по-високо или по-ниско равнище на гласа при произнасянето на сричката).

⁴ Езикът *йоруба* е от групата ква на нигеро-конгоанското езиково семейство. Говори се от над 20 млн. души в Нигерия и съседните страни.

Задача №5 (20 точки)

В литовския⁵ език при изменението на съществителните по число и падеж ударението може да променя мястото си, т.е. да пада на различни срички в различни форми на думата. Схемата, по която се променя мястото на ударението, се нарича акцентна парадигма на съществителното.

Сричките в литовски биват два типа. Ако ударението пада на сричка от първия тип, тя има низходяща интонация, която се бележи със знака «'», например: *íe, ó, ál*. Ако ударението пада на сричка от втория тип, тя има възходяща интонация, която се бележи със знака «~», например: *aĩ, ð, iẽ*.

В рамките на един и същи корен и едно и също окончание типът на сричката никога не се променя. Например коренът *liep* в ударна позиция винаги има низходяща интонация, а окончанието на именителния падеж в множествено число *os* — възходяща.

Следните примери илюстрират четирите основни типа акцентни парадигми на съществителните в литовски език (в съвременния език те не са точно такива, но за задачата това няма значение):

Парадигма	1	2	3	4
Пример	липа	ръка	глава	зима
Им. ед.	<i>liėpo</i>	<i>rankó</i>	<i>galvó</i>	<i>žiemó</i>
Род. ед.	<i>liėpos</i>	<i>raĩkos</i>	<i>galvõs</i>	<i>žiemõs</i>
Им. мн.	<i>liėpos</i>	<i>raĩkos</i>	<i>gálvos</i>	<i>žiėmos</i>
Вин. мн.	<i>liėpaNs</i>	<i>rankáNs</i>	<i>gálvaNs</i>	<i>žiemáNs</i>

В края на XIX век великият швейцарски лингвист Фердинанд де Сосюр, изучавайки акцентните парадигми на литовските съществителни, стигнал до извода, че на някакъв по-ранен стадий от развитието на литовския език в него е имало не четири, а само две акцентни парадигми. Впоследствие в резултат на действието на едно правило, наричано сега закон на Сосюр, в определени случаи ударението в думата е променило мястото си, поради което всяка парадигма се е разпаднала на две.

Подзадача 1. Определете кои акцентни парадигми са били обединени по-рано в една парадигма.

Подзадача 2. Открийте как са изглеждали двете първоначални акцентни парадигми.

Подзадача 3. Формулирайте закона на Сосюр.

Забележка. *ž* е съгласен звук; *N* показва специфично (носово) произношение на предходната гласна.

Наслука!

Автори на задачите: Борис Л. Иомдин (№1), Ксения А. Гилярова (№2), Иван А. Держански (№3, №4), Александър М. Лубоцки (№5).

Редакция на задачите: Александър С. Бердичевски, Дмитрий В. Герасимов, Ксения А. Гилярова (отг. ред.), Станислав Б. Гуревич, Иван А. Держански, Борис Л. Иомдин, Леонид И. Куликов, Александър Б. Летучий, Александър М. Лубоцки, Елена В. Муравенко, Мария Л. Рубинщайн.

Превод на български: Иван А. Держански.

⁵ Литовският език е от балтийския клон на индоевропейското езиково семейство. Говори се от около 3 млн. души в Литва и други страни.